

Skötselplan för Tovhulta Stormosse naturreservat

Flygfoto som visar det cirkelformade mönstret som utgår från mossens centrum
© Lantmäteriet Geodatasamverkan – Ortofoto 0,25 m, 2018

Beskrivning av naturreservatet

Översikt

Tovhulta Stormosse är belägen ca 2,5 km väster om riksväg 56, i nordvästra delen av Eskilstuna kommun. Området utgörs av en högmosse av koncentrisk typ med mycket högt bevarandevärde. Det är ett relativt orört myrkomplex, med olika naturtyper med dess flora och fauna och naturliga successioner. Det finns även fastmarkspartier som på sikt kan öka sina naturvärden. Området ingår i Naturvårdsverkets myrskyddsplan och är även klassat som ett Natura-2000 område. Reservates storlek är 82,3 hektar.

Uppgifter om naturtyper, arter och bevarandevärden

Uppskattade arealer

Uppskattade arealer av naturtyper*:

<i>Skogsmark</i>	Ca 31,9 ha, varav 25,0 ha produktiv
- <i>Tallskog</i>	0,5
- <i>Granskog</i>	2,0
- <i>Barrsumpskog</i>	9,4
- <i>Lövblandad barrskog</i>	4,5
- <i>Triviallövskog</i>	1,1
- <i>Ädellövskog</i>	0,2
- <i>Lövsumpskog</i>	1,3
- <i>Ungskog inkl. hyggen</i>	6,0
- <i>Sumpskogsimpediment</i>	6,6
- <i>Övriga skogsimpediment</i>	0,2
- <i>Våtmark</i>	Ca 50,1 ha
- <i>Övrigt</i>	Ca 0,3 ha
TOTALT	82,3 ha

Prioriterade bevarandevärden

- <i>Naturtyper</i>	- Högmossar (7110)
- <i>Strukturer (landskapselement)</i>	- Unik struktur med en koncentrisk högmosse
- <i>Växt- och djursamhällen</i>	- Kryptogamflora och insektsfauna

* Arealer enligt KNAS (Kontinuerlig naturtypskartering av skyddad natur)

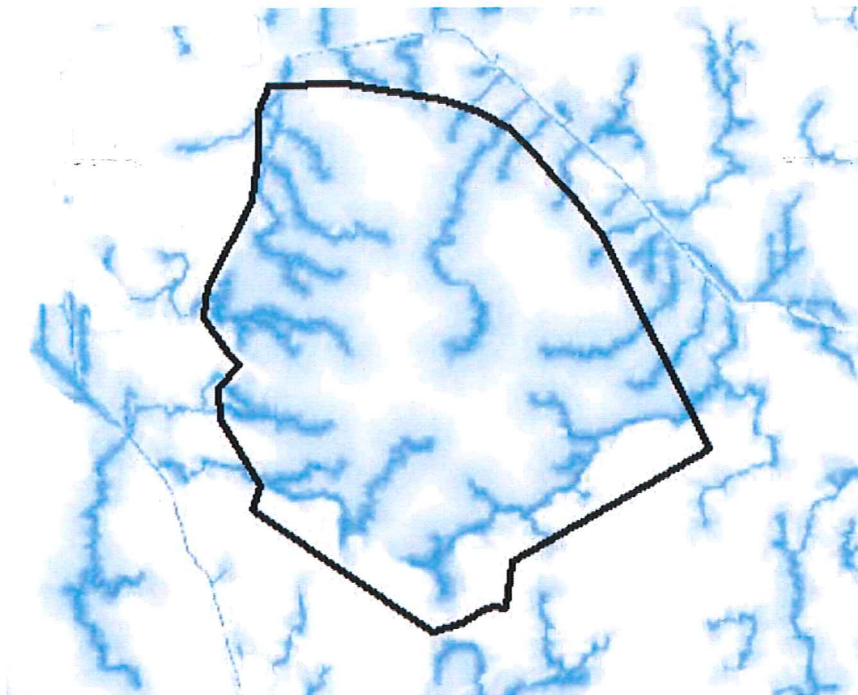
Naturgeografiska förhållanden

Tovhulta stormosse är en koncentrisk högmosse, vilket innebär att den är högst på mitten eftersom torvbildningen har varit störst där, det innebär också att den har ett cirkelformat mönster som utgår från centrum. De centrala delarna är relativt träd fria, en randskog med senvuxna tallar med inslag av björk omgärdar den öppna centrala delen, utanför randskogen finns den så kallade laggen, vilket är ett så gott som träd fritt blötare område.

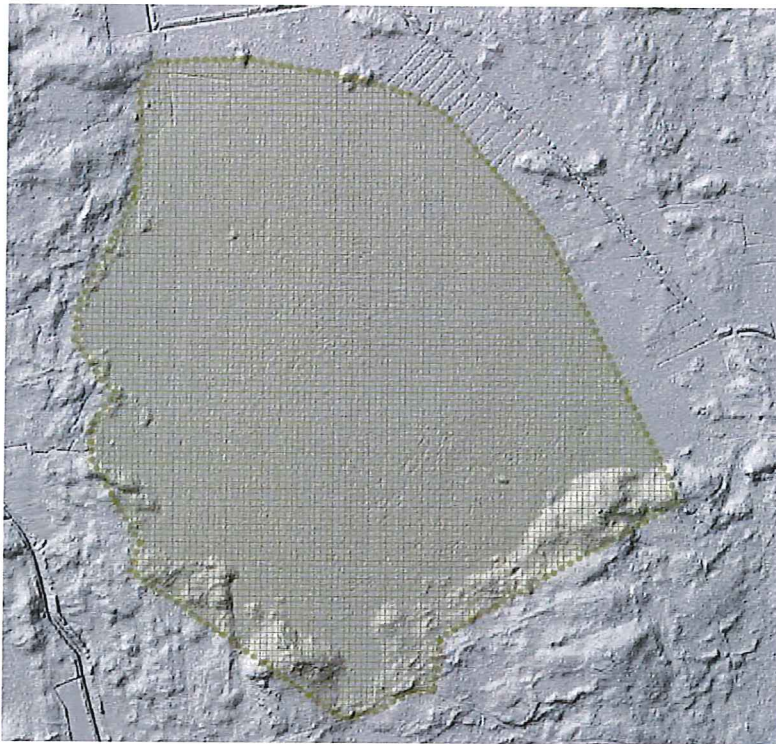
Tovhultamossen är påverkad av utdikning vilket syns främst i den norra delen, där skogen har börjat växa in i laggen. I den östra kanten kan mossen även påverkas av den nu nedlagda kalklinbanan, då stora betongfundament funnits där.

Historisk och nuvarande markanvändning

Marken har någon gång markavvattnats, vilket framgår av markfuktighetskarta (fig. 1) och kartan som visar höjdskillnader (fig 2). En stor del mark norr, väster och söder om mossen ingår i markavvattningsföretag.

Figur 1. Markfuktighetskarta över Tovhulta Stormosse

Figur 2. Höjdmodell över Tovhulta Stormosse

Vid jämförelse mellan ortofotokartor från 1960 och nutid framkommer det att förekomsten av träd på mossen har ökat markant, vilket delvis beror på att delar dikats ur och delvis på en naturlig, långsam igenväxning.

Biologiska bevarandevärden

Mossens främsta värde är den unika typen mosse med dess specifika arter, mossen är också relativt orörd. En miljö som under lång tid har varit orörd får förutsättningar att hysa unika arter. Det finns rikligt med arter av vitmossor, här finns till exempel praktvitmossa (*Sphagnum magellanicum*) och brokvitmossa (*Sphagnum russowii*). Dominerande arter är också skvattram (*Rhododendron tomentosum*), odon (*Vaccinium uliginosum*), rundsilesår (*Drosera rotundifolia*) (fig. 3), kråkbär (*Empetrum nigrum*), ljung (*Calluna vulgaris*), hjortron (*Rubus chamaemorus*) och rosling (*Andromeda polifolia*), vilka är typiska för den här typen av miljö. Det har även påträffats bombmurkla (*Sarcosoma globosum*) i västra skogskanten.

Figur 3. Rundsilesår (*Drosera rotundifolia*)

Tabell 1. Rödlistade arter, signalarter, ÅGP-arter (åtgärdsprogram för hotade arter) samt Natura 2000 arter. Notera att tabellen bygger på inventeringarna som finns i källförteckningen. Rödlistekategori följer Gärdenfors, U. (ed.) 2015. Rödlistade arter i Sverige 2015. ArtDatabanken, SLU. NT = nära hotad, VU = sårbar, EN = starkt hotad. VM=våtmarksarter.

Svenskt namn	Vetenskapligt namn	Våtmarksart/ Skyddsklass
Kärlväxter		
Ask	<i>Fraxinus exelsior</i>	EN
Rosling	<i>Andromeda polifolia</i>	VM
Glasbjörk	<i>Betula pubescens</i>	VM
Rundsilesår	<i>Drosera rotundifolia</i>	VM
Kråkbär	<i>Empetrum nigrum</i>	VM
Skvattram	<i>Ledum palustre</i>	VM
Hjortron	<i>Rubus chamaemorus</i>	VM
Odon	<i>Vaccinium uliginosum</i>	VM
Tuvull	<i>Eriophorum vaginatum</i>	VM
Kärrviol	<i>Viola palustris</i>	VM
Fjärilar		
Gungflytrågspinnare	<i>Nola kavelica</i>	NT
Ligusterfly	<i>Craniophora ligustri</i>	NT
Skogskärnsfälmätare	<i>Lampropeteryx otregiata</i>	NT
Tajgafälmätare	<i>Heterothera serravia</i>	VU
Svatringlad	<i>Boloria eunomia</i>	LC
pärlemofjäril		
Starrgräsfjäril	<i>Coenonympha tullia</i>	LC
Karelskt		I N2000 plan
trågspinnarfly		
Ljunglundmätare	<i>Chlorissa viridata</i>	LC
Rödpuddrad lövmätare	<i>Idaea muricata</i>	LC
Torvmossetaggmätare	<i>Carsia sororiata</i>	LC
Torvmossemätare	<i>Arichanna melanaria</i>	LC
Sotnätjäril	<i>Melitaea diamina</i>	NT
Mossor		
Brokvitmossa	<i>Sphagnum rossowii</i>	VM
Flaggvitmossa	<i>Sphagnum baticum</i>	VM
Flytvmossa	<i>Sphagnum cuspidatum</i>	VM
Klubbvmossa	<i>Sphagnum angustifolium</i>	VM
Praktvmossa	<i>Sphagnum magellanicum</i>	VM
Rostvmossa	<i>Sphagnum fuscum</i>	VM
Rubinvitmossa	<i>Sphagnum rubellum</i>	VM
Sotvmossa	<i>Sphagnum papillosum</i>	VM
Tallvmossa	<i>Sphagnum capillifolium</i>	VM
Uddvmossa	<i>Sphagnum fallax</i>	VM
Ullvmossa	<i>Sphagnum tenellum</i>	VM
Svampar		
Bombmurkla	<i>Sarcosoma globosum</i>	VU

2019-12-16

511-6282-2019

Geovetenskapliga/hydrologiska värden

Sett ur ett större perspektiv är Sverige, Finland och de baltiska staterna de enda länder inom EU som ännu har kvar torvbildande mossar som ett naturligt inslag i landskapet. I övriga Europa är i stort sett alla mossar exploaterade eller på annat sätt förstörda. Ur ett större perspektiv är därför mossar en mycket sällsynt och skyddsvärd naturtyp.

I "Sörmlands natur" beskrivs mossen som bara svagt välvd, men ur andra aspekter att betrakta som en högmosse. De öppna delarnas väl utbildade, koncentrisk strukturer bildade av *Sphagnum fuscum*-ryggar (rostvitmossa) bevoxna med ljung, vilka regelbundet växlar med ytor där tuvull och vitmossorna *Sphagnum rubellum* (rubinvitmossa) och *Sphagnum. Balticum* (flaggvitmossa) dominerar. Mossen har också en typisk randskog. Den är i norr sammanvuxen med angränsande fastmark, vilket är ett resultat av den dränering som skett efter en tidigare dikning. Linbanan från Forsby till Köpingsverken har löpt längs områdets sydöstra gräns. Frånsett dessa ingrepp är mossen opåverkad.

Kulturhistoriska värden

Det finns inga registrerade kulturhistoriska värden kopplade till mossen, men det finns intilliggande torplämningar som visar mänsklig påverkan sedan en längre tid tillbaka.

Värden för friluftsliv och forskning

Tovhulta stormosse är svårtillgängligt då det finns en risk att gå på mossen, eftersom det är svårt att veta vart marken inte bär. Det finns ingen markerad stig eller andra friluftsanordningar i området. Reservatet nås enklast till fots via någon av de enskilda vägarna som leder till området. Samantaget gör detta att reservatet sannolikt främst kommer att besökas av särskilt intresserade, om inte reservatet tillgängliggörs med till exempel spång och parkering.

PLAN FÖR OMRÅDETS SKÖTSEL

Övergripande mål

Målet med naturreservatet är att bevara och utveckla områdets unika myrområde samt omgivande skogsmark med dess ekosystem och biologiska mångfald. Främja och öka förekomsten av arter som trivs i den här typen av miljö. Syftet är också att inom ramen för bevarande av biologisk mångfald och naturmiljöer tillgodose behovet av områden för friluftsliv.

2019-12-16

511-6282-2019

Skötselområden med bevarandemål och åtgärder

Reservatet är indelat i skötselområden som består av i huvudsak likartad natur.

Prioriteringar:

- I första hand prioriteras hydrologisk undersökning av förutsättningarna att återskapa den naturliga hydrologin i laggkärren. Genomföra tillståndprocesser enligt 11 kap. där de berörda sakägarna, bland annat markavvattningsföretaget med Dnr: 518, objektid för dike vall är 233 och objektid för båtnadsområde är 2791 deltar.

Skötselområde 1: Skogen i ytterkanten av reservatet (ca 18 ha)

Skogen som omger mossen är av varierad struktur.

Bevarandemålet för skogen i ytterkanten ska vara varierad åldersstruktur på sikt, med ett stort inslag av gamla träd, döda träd, hålträd samt lågor i olika nedbrytningsstadier. I syd och sydost växer blandskog, i väster är skogen yngre och grandominerad. I norr är skogen äldre och med inslag av gamla tallar.

Skötselåtgärder för blandskogen i sydost och syd, t.ex. plockhuggning för att skapa variation. På den högsta punkten i det här området ska det anläggas en enkel rast- och utsiktsplats, trädridån ska öppnas upp ner till mossen från platsen.

Skötselåtgärder för den grandominerade skogen i västra delen är till exempel plockhuggning för att skapa variation.

Skötselåtgärder för skogen i den norra delen som har inslag av äldre tall: Frihugga äldre träd men låt några nya etablera sig så att det inte blir ett generationsglapp.

Skötselområde 2: Laggen (ca 27 ha)

Laggen är ett blötare stråk i ytterkanten av mossen som tar emot avrinningsvatten från fastmarken runt omkring mossen, vilket gör att laggen är lite näringsrikare än den centrala delen av mossen, vilken bara tar emot regnvatten. Laggen ska vara fri från träd och buskar, men här har viss igenväxning börjat etablera sig, delvis på grund av att laggen är påverkad av utdikning, men även naturlig igenväxning.

Bevarandemålet för laggen är att den ska vara fri från igenväxande träd och buskar.

Skötselåtgärderna är att avlägsna den igenväxning som finns och återskapa hydrologin i den omfattning det är möjligt. Tillstånd enligt kap. 11 miljöbalken ska sökas för planerade återskapandeåtgärder eftersom dessa kan påverka befintliga markavvattningsföretag m.m.

Figur 4. Laggen

Skötselområde 3: Randskogen (ca 20 ha)

De senvuxna tallarna med inslag av björk kring den öppna centrala delen av mossen kallas randskog, och är belägen mellan laggen och den centrala delen av en högmosse. I den norra delen av reservatet har randskogen börjat växa ut över laggen.

Bevarandemålet för randskogen är att bevara karaktären med senvuxna träd, men inte låta träden breda ut sig över laggen eller in mot den centrala delen.

Skötselåtgärden är att avverka de träd som växt ut över laggen eller in mot de centrala delarna. Även yngre träd i randskogen ska tas bort.

Figur 5. Martall på ”fastmarksö” i sydost

Skötselområde 4: Den centrala öppna delen (ca 17 ha)

Det är betydligt mer öppet i de centrala delarna än i randskogen, vissa partier är riktigt blöta.

Bevarandemålet för den centrala delen är att bevara den öppna och blöta karaktären.

Skötselåtgärder för den centrala delen är att återställa hydrologin så långt som möjligt. Den öppna karaktären ska även behållas, genom avverkning av igenväxning.

Friluftsliv*Beskrivning*

Anläggningar för friluftslivet finns inte i dagsläget.

Bevarandemål

Gränsmarkeringen för området ska vara i gott skick. Tillgängligheten ska öka genom att utsiktplatsen blir mer besöksvänlig och en spång kan eventuellt anläggas över mossen, dessa ska hållas i gott skick.

Skötselåtgärder

Förbättra naturreservatets gränsmarkering vid behov. En parkering ska anläggas intill väg i den södra delen av reservatet. En informationsskylt ska sättas upp vid parkeringen, eventuellt sätts fler informationsskyltar upp.

Figur 6. Plats för enkla friluftsanordningar från utsiktplatsen

Figur 7. Här ska det huggas ur för utsikt från utsiktsplatsen

Jakt och fiske

Jakt regleras inte i beslutet om naturreservat.

UPPFÖLJNING

Uppföljning av skötselåtgärder

Länsstyrelsen ansvarar för att uppföljning av genomförda skötselåtgärder sker i slutet på varje år, de år då åtgärder genomförts. Uppföljningen ska sedan ligga till grund för eventuell omprövning av skötselplanen.

Uppföljning av bevarandemål

I samband med naturreservatets skötsel ska en uppföljningsplan med målindikatorer för de olika bevarandemålen tas fram. Uppföljningen av bevarandemål sker i enlighet med instruktioner från Naturvårdsverket.

Kostnader och finansiering

Skötselåtgärder bekostas av förvaltaren. Uppföljningen bekostas av Naturvårdsverkets anslag för skötsel av skyddad natur.

2019-12-16

511-6282-2019

Sammanfattning och prioritering av skötselåtgärder

Denna tabell utgör underlag för förvaltaren vid planering av åtgärder inom naturreservatet Tovhulta stormosse.

Skötselåtgärd	Prioritet	Mål med åtgärden	Tidpunkt	Plats	Frekvens
Hydrologisk undersökning	1	Återställa naturlig hydrologi	Inom 5 år	Hela reservatet	
Öppna upp för att få bättre utsikt från utsiktsplats i söder	1	Öka upplevelsevärden	Inom 5 år	Se rastplats i karta bilaga 2:1	Engångsåtgärd underhåll vid behov
Frihuggning av äldre träd	1	Gynna värden i äldre träd	Inom 5 år	Skötselområde 1 i norr	Engångsåtgärd underhåll vid behov
Röja yngre igenväxning på laggen, i randskogen och på den centrala öppna delen	1	Bibehålla den typiska karaktären i mossen	Inom 5 år	Skötselområde 2, 3 och 4	Engångsåtgärd underhåll vid behov
Plockhuggning	2	Skapa variation i åldersspann	Inom 10 år	Skötselområde 1	Återkommande vid behov
Informationsskylt	1	Information	Inom 5 år	Se karta bilaga 2.1	Engångsåtgärd underhåll vid behov
Gränsmarkeringar	2			Hela reservatet	Vid behov
Uppföljning av skötselåtgärder	1			Hela reservatet	Efter åtgärd
Uppföljning av bevarandemål	2			Hela reservatet	Vart 6/12/24:e år
Parkeringsplats	1	Tillgänglighet	Inom 5 år	Se karta bilaga 2:1	Engångsåtgärd underhåll vid behov

Källförteckning

Tovhulta Stormosse, Eskilstuna kommun, Södermanlands län. Dnr: 511-6282-2019.

Myrskyddsplan för Sverige, Rapport 5667 April 2007

Länsstyrelsen i Södermanlands län. 1991. Sörmlands natur, Naturvårdsplan. Objekt nr. 84-60 (klass I).

Gärdenfors, U. (ed.) 2010. *Rödlistade arter i Sverige 2010*. ArtDatabanken, SLU, Uppsala.

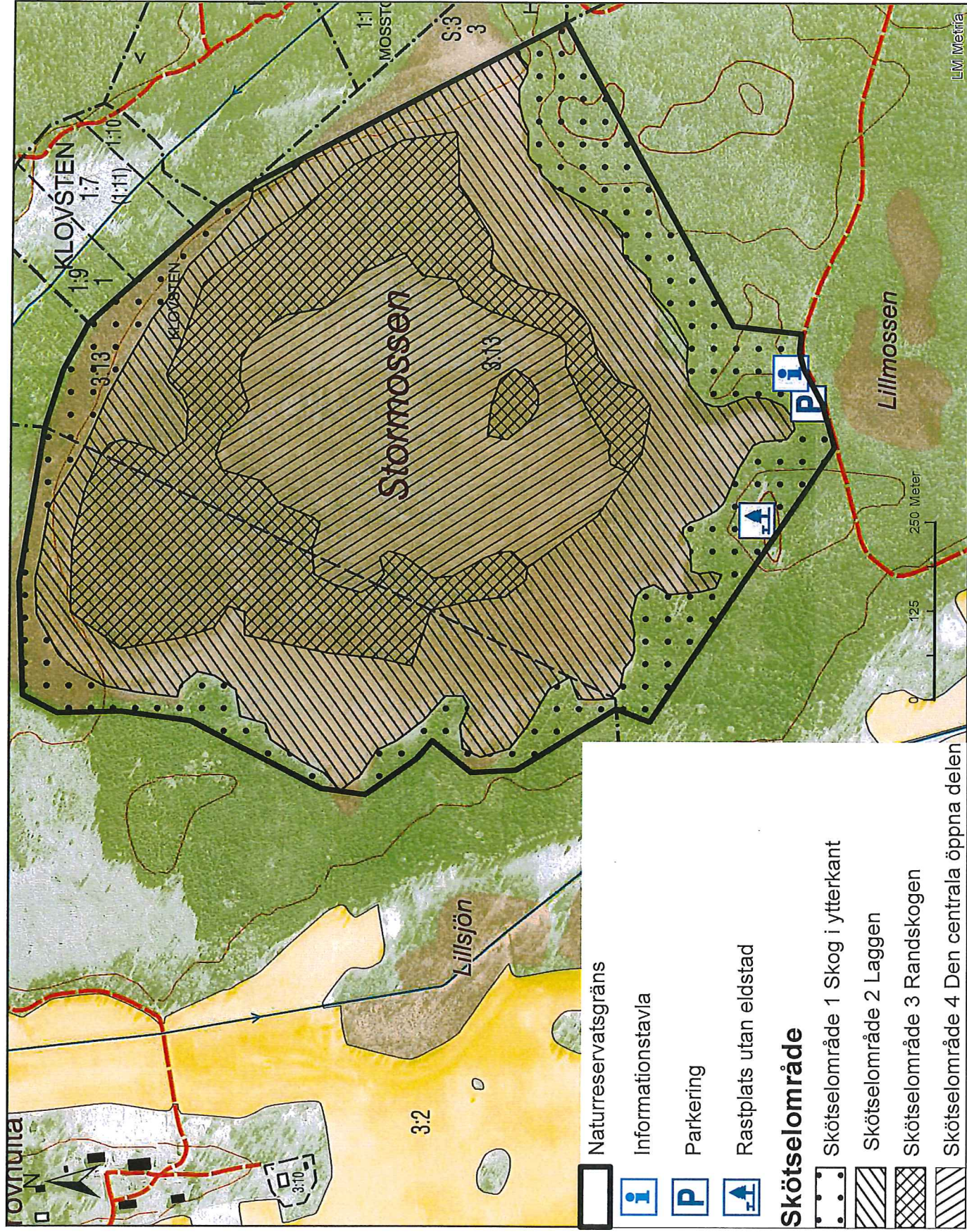
Naturvårdsverket och SLU: Artportalen, <http://artportalen.se/> - Databas.

Skogsstyrelsen, Markfuktighetskara, kartor.skogsstyrelsen.se

Länsstyrelsen i Södermanlands län. Bevarandeplan för Natura 2000-område.

Bilagor

2.1. Skötselkarta

Skötselplanekarta

Bilaga 2.1

Länsstyrelsens beslut
om Tovhulta Stormosse
naturresevat.
Dnr 511-6282-2019,
2019-12-16

LÄNSSTYRELSEN
Södermanlands län

Länsstyrelsen Södermanland
© Lantmäteriet Geodatasamverkan

